

Hướng dẫn soạn bài Thần trụ trời SGK Văn 10 trang 26, 27 Cánh Diều

I. Chuẩn bị

Yêu cầu (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1):

- Đọc trước truyện Thần Trụ trời. Tìm hiểu thêm thông tin về truyện thần thoại Việt Nam từ các nguồn khác nhau (sách, báo, Internet,...); lựa chọn và ghi chép lại một số thông tin quan trọng về truyện thần thoại Việt Nam.

- Em đã đọc truyện thần thoại nào của Việt Nam? Hãy nhớ lại để có thể kể trước lớp.

Trả lời:

- Thần thoại là những truyện hoang đường, tưởng tượng về các vị thần, các nhân vật anh hùng, nhân vật sáng tạo văn hoá, ... phản ánh nhận thức, cách lí giải của con người thời cổ đại về các hiện tượng trong thế giới tự nhiên và xã hội.

- Đây là một truyện thần thoại thuộc nhóm thần thoại suy nguyên (giải thích các hiện tượng tự nhiên), được nhân dân sáng tạo, lưu truyền từ xa xưa, lưu truyền từ xa xưa nhằm cất nghĩa sự hình thành trời đất, núi sông, biển cả...

Thần thoại Việt Nam có thể phân ra thành các nhóm chính sau đây

- Về nguồn gốc vũ trụ và các hiện tượng tự nhiên: Thần trụ trời, Ông Trời, Nữ thần Mặt Trăng, Thần Mặt trời, Thần Mưa...

- Về nguồn gốc các loài động thực vật: Cuộc tu bổ các giống vật, Thần Lúa...

- Về nguồn gốc con người và nguồn gốc các dân tộc ở Việt Nam: Ông Trời, Thần Nông, Mười hai bà mẹ, Nữ Oa-Tứ Tượng, Lạc Long Quân-Âu Cơ...

- Về các anh hùng thời khuyết sử, các anh hùng văn hóa, tổ sư các nghề Sơn Tinh-Thủy Tinh, Nữ thần nghề mộc, Thạch Sanh, Thánh Gióng...

- Thần thoại Việt bị truyền thuyết hóa: Truyền thuyết vua Hùng...

- Thần thoại còn biến tướng trong Phật thoại, Tiên thoại, truyện cổ tích, truyện ngụ ngôn và cả truyện cười: Cóc kiện Trời, Chử Đờng Tử... hoặc mang dấu ấn của xã hội nguyên thủy như Trầi Cau, Hòn Vọng Phu, Sao Hôm Sao Mai...

Thần trụ trời trong thần thoại Việt Nam

2. Đọc hiểu

Nội dung chính:

Văn bản “Thần trụ trời” là câu chuyện có ý nghĩa lí giải về sự hình thành sự phân cách giữa trời và đất. Nhờ có công lao của Thần trụ trời, trời và đất không chỉ phân ra làm hai, mà trái đất được hình thành với bầu trời cao rộng, mặt đất có sông, biển, có núi, đấ...

Trả lời câu hỏi giữa bài:

Câu 1 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Chú ý bối cảnh khi thần xuất hiện.

Trả lời:

Bối cảnh khi thần xuất hiện:

- Không gian:

+ Chưa có vũ trụ

+ Chưa có muôn vật và loài người

+ Không xác định: “đám hỗn độn”, tối tăm, lạnh lẽo

- Thần trụ trời xuất hiện:

+ Không rõ thời gian, địa điểm: tự nhiên có một ông thần

+ Ngoại hình: thân thể to lớn “không biết bao nhiêu mà kê”, chân bước qua các đỉnh núi.

Câu 2 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Thần đã làm những gì?

Trả lời:

- Thần ở trong đám mù mịt, hỗn độn không biết từ bao lâu, thần bỗng đứng dậy, dùng đầu đội trời lên cao, tay đào đất, đá đắp thành cột để chống trời.

- Thần cứ một mình đắp, đẩy trời lên cao mãi.

Câu 3 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Mục đích giải thích của người kể thể hiện ở những chi tiết nào?

Trả lời:

- Mục đích giải thích của người kể:

+ Lí do thần dùng cột để chống trời mà không dùng tay, sau đó lại phá cột đi

+ Giải thích vì sao trên mặt đất không bằng phẳng mà có sông hồ, biển, nơi cao thì lại có núi, cao nguyên hoặc hòn đảo.

Trả lời câu hỏi cuối bài:

Câu 1 (trang 27 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Nêu các sự kiện chính mà thần Trụ trời đã làm. Sự kiện nào liên quan đến ý nghĩa của nhan đề Thần Trụ trời?

Trả lời:

- Các sự kiện chính mà thần Trụ trời đã làm:

+ Từ trong bóng tối bỗng đứng dậy

+ Dùng đầu đội trời, tay đào đất

+ Đắp cột chống trời, đẩy trời lên cao mãi

+ Khi trời đã cao vừa ý, thần phá cột đá và ném ra khắp nơi.

- Sự kiện liên quan đến ý nghĩa của nhan đề Thần Trụ trời: Đắp cột chống trời, đẩy trời lên cao mãi

Câu 2 (trang 27 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Phân tích trí tưởng tượng phong phú của nhân dân thể hiện qua một số chi tiết hoang đường, kì ảo trong văn bản này.

Trả lời:

- Trí tưởng tượng phong phú của nhân dân thể hiện qua một số chi tiết hoang đường, kì ảo trong văn bản:

+ Một vị thần khổng lồ xuất hiện, thần cao không thể tả xiết.

+ Thần bước một bước là có thể qua từ vùng này hay từ đỉnh núi này sang đỉnh núi khác.

+ Thần tự mình đào đất, đập đá, đắp thành một cái cột vừa to vừa cao để chống trời.

+ Hễ cột được thần đắp cao lên chừng nào, thì trời dường như một tấm màn rộng mênh mông được nâng dần lên chừng ấy.

+ Mọi chi tiết kể và tả Thần Trụ Trời đều gợi những vòng hào quang, điểm tô tính chất kỳ lạ, phi thường của nhân vật, thần thoại. Truyện đã nhân cách hoá vũ trụ thành một vị thần.

+ Công việc, Thần làm rất lạ lùng: đội trời lên, đưa cột cao to chống trời, phá cột chống trời, tạo ra núi sông biển cả. Đây là những công việc quy mô vĩ đại, tạo thiên lập địa,

xây dựng cõi thế gian đúng theo quan niệm về vũ trụ (Trời tròn, đất vuông) của người xưa.

→ Thần Trụ Trời là câu chuyện hoang đường. Hình tượng thần và việc làm của Thần, từ việc xây cột không lồ chống trời lên cao tới việc phá cột, ném tung đất đá thành núi đồi, đào đất thành sông biển... theo quan niệm của người nhân dân ta trước đây.

Câu 3 (trang 27 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Truyện Thần Trụ trời nhằm giải thích các hiện tượng gì? Cách giải thích ấy có điểm gì giống và khác các truyện thần thoại đã học ở lớp 6 như Thánh Gióng, Sự tích Hồ Gươm,...?

Trả lời:

- Truyện giải thích sự hình thành trời đất, núi sông, biển cả theo quan niệm của người nguyên thủy. Người nguyên thủy hiểu, nghĩ về các hiện tượng tự nhiên bằng những hiểu biết thô sơ, chất phác và trí tưởng tượng phong phú, ngây thơ của mình. Họ cho rằng trời đất, thế gian là do các Thần tạo nên. Cách giải thích ấy tất nhiên là không đúng vì trình độ hiểu biết của con người vào buổi đầu thơ của nhân loại còn rất thấp kém nhưng cũng chứng tỏ tính tích cực, luôn muốn tìm tòi hiểu biết thế giới quanh mình của con người. Hơn nữa, bên cạnh những nhận thức sai lầm, chúng cũng gặp ở đây những chân lý (vạn vật tự tạo và luôn vận động) mà người nguyên thủy đã nhận thức thô sơ. Đó là ý nghĩa thứ nhất. Ý nghĩa thứ hai cao đẹp hơn. Đó là sự ca ngợi con người và lao động sáng tạo vĩ đại của họ. Thần Trụ Trời cũng như bao vị thần khác, tuy là thần, có vóc dáng khổng lồ, làm các việc phi thường sáng tạo ra Trời đất, sông cũng chỉ là hình bóng của con người. Ở các truyện thần thoại khác, thần có khi nửa người nửa thú nhưng trong Thần Trụ Trời, các thần đã mang dáng dấp con người. Con người đã tạo ra thần theo khuôn mẫu của mình.

Câu 4 (trang 27 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Vẽ hoặc miêu tả bằng lời về hình ảnh thần Trụ trời theo hình dung, tưởng tượng của em.

Trả lời:

HS tự hình dung, vẽ hoặc miêu tả về hình ảnh thần Trụ trời theo hình dung, tưởng tượng của mình, một số hình ảnh minh họa:

Câu 5 (trang 27 SGK Ngữ văn lớp 10 Tập 1): Trong phần kết, truyện nêu tên bảy ông thần gắn với việc giải thích ngu ồn gốc các sự vật, hiện tượng tự nhiên. Theo tưởng tượng của em còn có ông thần nào khác nữa? Tên ông thần ấy là gì?

Trả lời:

- Trong phần kết, truyện nêu tên bảy ông thần gắn với việc giải thích ngu ồn gốc các sự vật, hiện tượng tự nhiên. Theo tưởng tượng của em, còn có những ông thần khác như: thần Mưa (Pháp Vũ), thần Mây (Pháp Vân), thần Sấm (Pháp Lôi), thần Chớp (Pháp Điện), thần Biển cả, thần Lửa, thần Mặt trời, ...